

**SOMBOTELSKI
SLOVENC NA
CANKOVI
str. 4**

**SEMINAR ZA
PORABSKE
UČITELJE
str. 6-7**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 26. julija 2001 ✿ Leto XI, št. 15

Starejši eške znajo, mladim trbelo pokazati

14. julija, v soboto so v Števanovci nazaj prinesli stare cajte. Tiste cajte, gda so naši ljudje eške z rokami želi pa so z rokami, s capami mlatili. V Števanovci smo tau tū vidli, kak so cajti naprej šli, se je pomaleg »tehnika« tū razvila pa so začnili mašine kupovati za mlatidev. Vidli smo z geiplinom mlatiti, steri samo zrnje vōzmlati pa te zrnje od slame laučijo pa vōzbintnivajo. Vidli smo pa velki mašin, steri je že tak mlatito, ka so vōzmlačeno sildje že v žaklaj nosili v klejt.

Edna velka ekipa (csapat) se je vkup nabrala v Števanovcaj. Najoprvin so vōzbvnyarili, zakoj so se vkup nabrali. Pred tistim pa, če je stoj v kulturnom daumi odo, je leko tak mislo, ka je v enoj gledališkoj garderobi (színházi öltöző) zatok, ka je telko gvanta bilau vōsklajeno, ka je tau za čūdo. Lūdje so se v te gvante oblekli, naj bi vsebole tak vōvidli kak gnauksvejta tisti, steri so želi pa mlatili. Naprej so prišle kose, stere so vcuj mele napelano posebne grable, s sterimi sildje kosijo. Ženske so kosice (srpe) mele, šurke sūknje, kikle pa bluže pa vaceledje. Naprej so prišli klini, s sterimi so vezali snaupje. Grable so tū bile, s sterimi so strnišje vkup grablali. Moški so malo kose naklepali pa te hajde na njivo.

Na tri kose so začnili ženjati, depa pred tistim je gazda čako te lūdi z ženauv pa s palinkov. Sploj je lepau bilau videti, ka je dosta mladi tū vcuj bilau. Istina, ka so njim mogli kazati, kak se šika snop v roke vzeti, kak trbej križe klasti. Mlade dekile so vodau nosile, nistarne vertinje so pogače, vrtanke, fanke kauleg nosile pa pontūjale. Šec-pec pa so njivo pokosili.

Posnetka: I. Barber

Zankočeva vertinja so dirigerali, kak trbej križe klati, etak so pa lejpe križe sklali pa je že tam bijo voz z ednim lejnim

konjom – Merkli Ōdōna kaule – pa so naklajali snaupje. Nej dugo se je mlatidev začnili. S capami so najbolje znale mlatiti

ženske iz Odranec, stere so tū prišle gledat tau žetvo. Te so začnili na mali mašin pa so bintnivali tū. Največ so pa zm-

latili z velki mašinom. Glavni organizator, Laci Kovač, je tak delo kak vsakši drugi. Pravo žetvo pa mlatidev smo vidli. Videti je bilau, ka vsi z dūšov pa s srcaum delajo. Vidli smo tau tū, kak je mladina trūdna gratala pa je samo zdaj zvedla, ka so gnauksvejta lūdje trpeli. Gda se je za mlatiti valaun sildje dojšlo, vse so tak napravili kak gnauksvejta. Mašin so doj zameli, korino so gor djali na njega, ponjave so vōzstrausili, vkup sklali, slednja pau žakle sildja je gazda domau odneso. Oslica je tū vkup spravljana bila. Pa te? Te smo z goslarami maširali v krčmau pa se je začnili večerja. Tak sam čula, ka je ta »večerja« sploj dugo trpala.

Dobro vejmo, ka edna takša prireditvev dosta dela prosi pa sploj dosta lūdi nūca, steri se za tau vzemajo. Glavni organizator je tak pravo, ka Drūštvo za lepšo ves, stero je tau organiziralo, že ma svojo jedro, na stere se leko oberne. Tau je dramska skupina, pevke, stere so drūge tū nagačavali pa pridobili za tau delo. Mislimo si samo na tau, kelko škeri, mašinov je trbelo vkup znositi. Pa te takšo skir, stero je eške za nūc. Dosta imen bi mogla ge zdaj tūj napisati, depa nemo. Telko je gvūšno, ka vsi, ki so tam delali, so leko ponosni sami nase zatok, ka so vesi pa rekt spravili. Pa te naj njim eške tau tū ne vzema volau, če do čūli, ka prej etak ali tak je nej dobro bilau. Komi se kaj ne vidi, naj sam ta stane pa pokaže. Števanovci so znauvič pokazali, ka pri nijj se tū vse leko napravi, če dobro vcuj segnejo, dobre cilje najdejo.

I. Barber

Rekvjem za sakalovsko šolo

... Nekoč je bila neka šola; v krasnem, mirnem okolju, sredi narave, prav idilična. Učenci v njej so bili lepa, razigrana družinica, le korak od doma. In ko so v četrti razred prišli v Monošter, ni bilo opaziti, da bi jih majhna, preprosta vaška šola za karkoli prikrajšala. Vsa leta sem spremljala njihovo napredovanje, in nisem opazila nič posebnega. In ker so Sakalovci narodnostno mešano naselje, je šola veljala za narodnostno, učenci so se učili tudi slovenščino. Na monoštrski OŠ I. Széchenyja so s slovenskim programom nadaljevali; zaradi sakalovskih učencev je šola od 4. razreda dalje imela status narodnostne šole (od 1.-3. razreda pa ima slovenščino le kot krožek, 1-2 uri tedensko, za nekaj prijaviteljih učencev). V iztekajočem se šolskem letu pa so v Sakalovcih ugotovili, da narodnostne šole ne potrebujejo več. Zato jo bodo kar zaprli, saj starši tako ali tako vse otroke iz vasi že dve leti vpisujejo v prvi razred v Monošter (in zelo redki h krožku slovenščine). In v naslednjem šolskem letu bi tako ostali le štirje učenci v tretjem razredu. In iz vsega, kar mi je znano, lahko sklepam, da si vsa ta leta nihče od odgovornih, to pa je v prvi vrsti vaška samouprava kot ustanoviteljica, ni postavil bistvenega vprašanja: Zakaj starši ne vpisujejo otrok v domačo šolo??

Sakalovci so svojčas veljali za vas, katere prebivalci so, poleg Romov, v večini Slovenci. Tudi sedanji župan je menda nekoč bil Slovenec... In imajo slovensko manjšinsko samoupravo, ki je po županovih besedah (pismo z dne 26. 4. 2001, naslovljeno name) podprla zaprtje narodnostne šole! Zanimivo.

In iz zanesljivih virov vem, da problem zaprtja šole ni finančne narave. Že nekaj časa pa se šušlja (in ne sprejmovi iskreno in jasno), da starši niso bili zadovoljni z učiteljem. A tega problema verjetno nihče ni poskušal korektno in strokovno reševati. Je res tako težko odkriti to govoriti o nekem problemu ali tega preprosto niste bili sposobni? Ja, najlaže je obrniti ključ v ključavnici in se delati, kot da se nič ni zgodilo.

In slovenske manjšinske samouprave - a ne govorite ves čas o tem, da je vaš osnovni cilj ohranjanje manjšinskega jezika in slovenske narodnostne identitete?? Kako pa, mislite, da se to dela? Z govorjenjem o tem na proslavah? Z zapiranjem narodnostnih izobraževalnih institucij? Prav gotovo ne! Potrebna bo vsebina, to pa je **ohranjanje slovenskega jezika v rabi!** To pomeni ohranjanje jezika v vsakdanjem sporazumevanju, v družinskem okolju, prenašati ga na otroke, privzgjati jim pozitiven odnos do slovenstva. In vse to, če seveda želite, lahko naredite le sami, nihče ne more namesto vas. Ni potrebno velikih besed in učenih strokovnih timov, le pogovarjati se je treba slovensko, kar pa je, na žalost, med porabskimi Slovenci že kar redkost, posebej med mlajšimi. Narodna manjšina brez rabe lastnega jezika preprosto preneha obstajati kot narod in s tako mačehovskim odnosom do narodnostnih vrednot porabskim Slovencem grozi prav ta nevarnost... In to sedaj, ko so vam dane vse možnosti, da strnete svoje vrste ter oživite "slovenstva stebre stare"... Resnica, ki v Porabju nekako ne prodre, je, da se narodnostna identi-

teta ne more ohranjanje zgolj z ohranjanjem folklornega izročila, s petjem porabskih pesmi, slovenskimi plesi. Seveda je to izjemno pomembno del, a bistvo druženja v kulturnih skupinah bi moralo biti sporazumevanje članov skupin v domačem porabskem jeziku. To je zame ohranjanje slovenstva. Namreč, tudi kitajski pevski zbor lahko naštudira program porabskih slovenskih pesmi, lahko jih krasno zapoje, a nihče od pevcev verjetno ne bo pomislil, da je zaradi tega porabski Slovenec...

Malo sem se oddaljila od naslovne problematike, toda očitno je tako kompleksna, da jo je potrebno osvetljevati z različnih vidikov. Narodnostne osnovne šole s poukom slovenskega jezika so ene od temeljnih in najpomembnejših ohranjevalk narodnostne identitete pri najmlajšem rodu porabskih Slovencev; pouk slovenskega jezika, prenovljen in posodobljen, s poudarkom na ohranjanju porabskega narječja, pomeni za večino učencev prvi stik z narodnostno materinščino in možnost učenja le-te, kajti starši se problema izumiranja slovenske materinščine in s tem izginjanja narodnostne identitete sami mnogo premalo zavedajo. Tudi sakalovska šola je bila droben kamenček v mozaiku ohranjanja slovenstva v Porabju. Pravim, bila, kajti od jeseni nič več. In sakalovski slovenski učenci bodo od 4. razreda naprej še sicer na monoštrski šoli imeli narodnostni pouk slovenščine, potem pa čez nekaj let, ko ti učenci končajo, tisti za njimi ne bodo več imeli take oblike narodnostnega pouka, saj je monoštrska šola imela od 4. razreda dalje status na-

rodnostne šole le zaradi sakalovske. V Monoštru bo (če bodo starši to želeli) najverjetneje le slovenski jezik 1-2 uri tedensko kot krožek. Sakalovski župan sicer trdi, da glede učenja slovenščine učenci v Monoštru ne bodo za nič prikrajšani, a že vsak nepoznavalec lahko ugotovi, da to ni res. Narodnostni program slovenščine namreč obsega tedensko 3-4 ure na razredni in 4-6 ur, odvisno od šole, na predmetni stopnji. Z novim šolskim letom pa bo slovenskemu jeziku dodana še ura spoznavanja slovenstva, kar je za vzgojo in izobraževanje najmlajšega rodu porabskih Slovencev nujno potrebno. Sakalovčani so se narodnostnemu pouku svojih otrok pač odpovedali...

Poznam sicer vsebino členov šolske zakonodaje, kjer se govori o demokratični pravici staršev do izbire izobraževalne institucije. Toda teh stavkov ne moremo jemati dobesedno, saj ves normalni svet ve, da so pravice lahko resnične pravice le, dokler jih človek uveljavlja na lasten račun. V Sakalovcih pa ni čisto tako: enostavno bi lahko rekli, da gre za pravice staršev na (materialni) račun samouprave. Kdo namreč plača otrokom prevoz v Monošter in določeno vsoto šoli? Star-

ši? Nikoli. Starši uveljavijo svoje pravice, samouprava pa plača račun. Krasna demokracija. A to je pač vaša stvar.

Pri tako majhni in narodnostno ogroženi manjšini, kot ste porabski Slovenci, je prenehanje delovanja še tako skromne narodnostne institucije velik korak nazaj. Znak za alarm. Čas za samospraševanje predvsem narodnostnih politikov o namenih, ciljih in iskrenosti njihovega delovanja. Čas za samospraševanje narodnostnih organizacij o smislu njihovega poslanstva. Tudi čas za moje samospraševanje, namreč če potrebujete oziroma želite strokovno pomoč matične države ali sem le oseba, ki vas sili v nekaj, česar ne želite... To ni bil nikoli moj namen. Ves čas sem namreč iskreno verjela, da po svojih srcih in jeziku želite ostati Slovenci.

Sakalovska narodnostna šola bo torej jeseni ostala nema. Kot nekoč šoli na Verici in pozneje v Slovenski vasi. Za naslednje šolsko leto ni k slovenskemu jeziku v monoštrski šoli vpisan niti eden prvošolec iz Slovenske vasi. Se bo kdo v Porabju že enkrat zamislil nad takimi podatki???

Valerija Perger

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 MHz

Od ponedeljka do sobote

od 16. do 17. vöre,

v nedelo

od 12. do 14. vöre.

Po šestih letih odpovedana Meja na reki

Naslov: Končna postaja. Hrepenenje! je simbolično uresničen

Po doslej šestih sedmega mednarodnega gledališkega festivala Meja na Reki-Grenze in Fluss kulturne ustanove iz slovenske in avstrijske Radgone niso mogle pripraviti, ker jim ni uspelo zagotoviti denarja za financiranje zahtevnega projekta. Že pred lanskim festivalom je slovenska stran opozarjala na težave, letos so bili vse do 1. julija prepričani, da bodo nekako zbrali 7 milijonov tolarjev (približno toliko forintov), vendar ni uspelo. Računali so tudi z denarjem za obmejne kulturne projekte iz Evropske unije, kjer so ravno tako

ostali praznih rok. Bolje se ni godilo tudi na avstrijski strani v Bad Radkersburgu (avstrijski Radgoni). Čeprav gledališki festival, so se v dveh tednih na obeh straneh državne meje zvrstile raznolike prireditve, od gledaliških nastopov, likovnih razstav, pisateljskih srečanj, koncertov do simpozijev; na sporedu so bile prireditve za odrasle in otroški programi – skratka nekaj edinstvenega v tem delu Evrope. Dogodkov je bilo preveč, lani štirideset, zato so začeli razmišljati o skromnejšem sporedu.

Z lansko prireditvijo *Končna postaja. Hrepenenje!* so organizatorji opozorili tudi na relativno izoliranost regije ob meji, ki je bila nekoč povezana z železniško progo, zdaj pa avstrijska stran namerava železniški promet ukiniti, medtem ko je na slovenski strani po skoraj opuščenih tirih le redek tovarni promet. V opomin oblasti je bilo nekaj dogodkov v starih železniških vagonih. Čeprav se je gledališki festival Meja na reki zaradi visoke kakovostne ravni uvrščal med pomembnejše kulturne dogodke v tem delu Evrope, je imel tudi nekaj grenkega priokusa. Kljub prizadevanjem se v program ni uspelo vključiti Kulturno društvo člen 7 za avstrijsko Štajersko – edina in uradno priznana organizacija, ki zastopa kulturne in politične interese Slovencev, ki živijo v zvezni deželi Štajerski. Društvo je nudilo za katerega izmed dogodkov lepo obnovljen Kulturni dom – Pavlovo hišo v Potrni/Laafeldu, vendar je zlasti lokalna politika odklanjala sodelovanje, pri katerem bi omenjali Slovence na avstrijskem Štajerskem. Del krivde nosi tudi slovenska stran, kajti v Radgoni se politiki niso uspeli sporazumeti s kulturnimi delavci, kako organizirati Mejo na reki, da bi prispevala vsaj dober občutek za ohranjanje slovenstva v tem

delu Avstrije. V slovenski Radgoni niso znali izkoristiti dveh resnih argumentov, in sicer da je Avstrija v Državni pogodbi iz leta 1955 zagotovila enake pravice koroškim in štajerskim Slovincem (in na to

Če bi za sedmo Mejo na reki uspeli zagotoviti denar, bi bila v programu zagotovo tudi Pavlova hiša in štajerski Slovenci. Zgodil se je namreč nepričakovan dogodek: Ivo Vajglu, slovenskemu veleposlaniku na Dunaju, je uspelo organizirati v Pavlovi hiši v Potrni/Laafeldu pogovor vodstva Kulturnega društva člen 7 (predsednik Branko Lenart) z deželno glavarko Štajerske, gospo Waltrude Klasnic. Na strogo zaprtem pogovoru za novinarje so se med drugim dogovorili tudi za finančno pomoč Kulturnemu društvu člen 7. Slovenski veleposlanik v Avstriji ocenjuje, da se počasi spreminjajo odnosi deželnega vodstva v Gradcu in lokalnih oblasti do prireditev, ki jih organizirajo v Kulturnem domu – Pavlovi hiši in tudi do štajerskih Slovencev. Na otvoritev razstave umetniških (eksperimentalnih) fotografij in čudovit koncert harfistke Mojce Zlobko-Vajgl minulo nedeljo, je ob velikem številu obiskovalcev z obeh strani meje prišlo nekaj pomembnejših politikov, med njimi Reinhold Lopatka, šef poslanskega kluba avstrijske ljudske stranke v štajerskem deželnem zboru, zlasti pomembna pa je bila prisotnost Josefa Pin-taritscha, župana okolice avstrijske Radgone, ker lokalno okolje zelo zadržano sprejema dogajanje v Kulturnem domu – Pavlovi hiši. V tem je tudi odgovor, zakaj je pretežni del programa v uradno sicer slovenskem Kulturnem domu v nemškem jeziku in manjši del v slovensčini. Čas bo pokazal, ali se bo dobro zastavljen kulturni dogodek končal s Končno postajo in bo ostalo zgolj hrepenenje tistih, ki prireditve pogrešajo ali pa bosta državi uspeli že prihodnje leto nadaljevati z organizacijo posodobljene, času in ljudem prijazne Meje na reki.

eR

Papiri pripovedajo

Drúštvo živoga raužnoga venca na Dolenjom Siniki

Pred 115-imi leti so – prvim v Porabji – ustanovili *Drúštvo živoga raužnoga venca* na Dolenjom Siniki. Tistoga ipa je bil tam plebanoš Štefan Zemlić. 14. junija 1886. leta je pislo pismo púšpeki:

„Ništerni vórniki dolenesinićke fare so že davnik ustanovili društvo raužnoga venca. Na vekše pa na Marijine svetke so pri glavnem Marijinom oltari vúžgali 12 sveč. V nedelo zadvećarka so molili roužni venec tak, ka je gospaud plebanoš naprej molo. Sveti Oća so večkrat priporaćali molitev raužnoga venca in dužnosti kotrig, šteri so v Drúštvu živoga raužnoga venca. Od tistoga mau vsikši den molimo eden tau ali skrivnost.

Za toga volo, ka bi odpúške tó dobili, se si od patra Angelijusa spravlo dokument o tome, ka se ge gć prejdni Drúštva živoga raužnoga venca.

Do tega mau mamo v drúštvu 5 rauž po 15 kotrig, vsevkúper má drúštvo 75 kotrig. Skrivnosti si vsikši mejsce minjavamo nad seuv.”

Vsikša kotriga je molila eden mejsce edno skrivnost, ki je bila napisana na kejpici. Skrivnosti raužnoga venca majo tri tale. *Veseli* tau molijo v adventi, *žalostni* tau v posti, *odićenoga* pa od vúzma do adventa.

Če je edna od kotrig mrla, so vsi peneze vkúpdali pa so venec nesli na pokapanje in mešo palćali za pokojno. Venec je plela prejdna drúštva. Na pantlik so napisali, ka „Zadnji pozdrav od drúštva živoga raužnoga venca.”

Marija Kozar

Posnetek: E. Ružić

takoj pozabila) in drugo: na otvoritvenih slovesnostih so avstrijski regionalni politiki le razpredali o pomenu sodelovanja in prijateljstva med Avstrijo in Slovenijo.

Na ta način je bila ponujena priložnost za vključitev Kulturnega društva člen 7 v programe Meje na reki, vendar slovenska stran tega ni znala izkoristiti. Kaj hitro bi se pokazalo, koliko resnice je v besedah o vlogi kulturnih stikov ob meji ali pa je bila mišljena le politična retorika za enkratno rabo.

Ob 115-lejtnici rojstva Avgusta Pavla

Sombotelški Slovenci na Cankovi

Na najbolje vrauči den letošnjega leta - 15. julija - so se člani Slovenskoga društva Avgust Pavel iz Sombotela pelali na **Cankovo**. Cankovsko KUD Avgust Pavel in Turistično društvo nas je pozvalo na žetvo. Zato je bilau vrejmen tō takšo, kak se šika za žetvo.

moje prošnje globoko vu srce stoje, naj te sprevaajo do groba. Z Bogom. Tvoja Mati.

S Cankove smo se pelali v **Korovce**, gde smo si poglednili **Galerijo Bransberger**. Človek bi mislo, ka so galerije samo po varašaj. Majo štiri stene, na šteraj

visijo kejpji. Galerija v Korovci pa je v ednoj lejpoj staroj pavarskoj izi, rojstni izi slikarja gospauda Bransbergerja. V künji je lejpi starī špajet. Na špajeti, na stauli pa vseposedik pa stara posauda. V izi je stara peč, na steni pa kejpji. V ūti so vōnadenjene stvarine in ptiči, v gūmli pa vsefelē pavarske škeri (binkli, grable idr.). Gospaud dr. Štefan Lang iz Sombotela (Slovenske vesi) so se fejš čūdivali pred ednim kejpom: „Tau je pa kapejla v Slovenskoj vesi!“. Pa je rejsan tak bilau. Gospaud Bransberger so pri nas v Porabji tō malali. Namalali so našo krajino, naše lidi. Razstave so tō meli pri nas. V ladnoj senci gūmle in brajde je nas podvoroilo *Turistično društvo Korovci* z ladno pijačo in friškimi kiflinami. Uni majo prejk tau

Dr. Štefan Pinter tō nej pozabo vezati

"Tau je pa kapejla v Slovenskoj vesi" - se čūdiva dr. Štefan Lang

Srečali smo se pred rojstno izo Avgusta Pavla. Na spomisko ploščo smo obejsili eden venec, korino na spōmenek 115. rojstnoga dneva Avgusta Pavla, šteri bau 28. avgusta 2001. **Judita Pavel** je župani **Viktor Voršiči** prejk dala kopijo diplome Avgusta Pavla in kopijo prve strani molitveni knig *Priprava na smrt ali premišljevanje večnih resnic*. V molitvene knige, štere je Avgust Pavel vsikder emo na svojoj nočnoj omari, ma je mati nutpisala ete reči:

„Dragi Gusti! Ne zapuščam Ti zemelskoga kinč, ali te knige so meni naj drakši kinč, zato je tebi pošlem za spomin. Moje goreče prošnje so, da rat je čli. Posebno, da me že več ne bo. V njij išči svojo Mater. V njij si pasi svojo Dušo.

Dragi Sinek! mej Bogā vsigdar pred očmij. Zdržuj Njgve zapovidi. Zasādi si

Eške ženske so pomagale koso brūšit (Ferenc Gyécsek in Mariška Šulič)

galerijo, štero dosta turistov gorpoiske.

Obed je tak dugo trpo, ka smo žetvo zamidili, že so mlatili **pri Ferencovi v vesi Krašči**. Malo pšenice so nam zatok njali. Tak, ka sombotelški Slovenci so tō leko nutpokazali, ka eške znajo žetvo delati. Kosau pa kosico smo dobili na pausaado. Kosau je več lūdi nabrūsilo, eške ženske so pomagale! Več moškov je flajšno kosilo, ženske so brale pa vezale (pa moški tō). Za dva križa pšenice smo dojobredli. Več so nam nej pistili, ka prej v takšoj ici je baugše v senci sedeti.

Odpelali so nas v malo gauščo par ednoj veukoj mlaki (Ledavsko jezero). Tam so nas čakali člani KUD Avgust Pavel iz Cankove. Tamburaši „**Odpisani**“ so že fejš igrali, čevapčiči so denili pa mrzlo pivo so natakali. Po kratkoj žetvi smo meli dugi lajkof. Franceka Mukiča so gostitelji čakali s fudami, ka ka je un tō emo svoje s sebov, drugi Sombotelčani pa so spejvali cū. Cankovčange so nas prosili, naj jim malo

igramo in spejvamo porabske pesmi. Gnauk so igrali uni, po tistom pa mi. Tak smo se minjavali. Na slejdnje smo se vse vkūpzmješali in veselo plesali. Nej so steli nas domau pistiti, ka so prej uni lani tō samo v kmici vkrajšli iz Sombotela. Organizatorji - predsednica turističnega društva, gospa **Hilda Vo-**

grinčič, predsednica KUD Avgust Pavel **Marjeta Rinderer** in podžupan **Viktor Geder** - so skaus z nami vōdržali, nam lepau dvorili in se z nami veselili. Vūpamo se, ka drūgo leto njim leko zavalimo njin trūd, in ka do se uni tō tak dobro počūtili pri nas kak mi pri nji.

Dvej drūstvi, poimenovani po Avgusti Pavli, delata tak, kak je un delo. Zanimata se za zgodovino, za pavarsko delo, šege in kulturo Slovincov med Mūro in Rabo. Pauleg toga tau kulturo nutpokažeta sausadnoma madžarskomi narodi tō. Cankovčange so se lani nutpokazali v Somboteli. Sombotelški Slovenci pa so meli s seuv Madžare, svoje žene ali može, šteri so spoznali slovensko kulturo. Prejk takši srečanj se prbilžujejo nej samo lidgē, liki sausadni narodi, rosagi tō.

(Za avtobus smo dobili 40.000 forintov od Ministrstva za kulturno dediščino.) Besedilo in posnetki:

Marija Kozar

Pokal je prišo v Porabje

Mlajši, mladina v Porabji se tū s športom ukvarja, spravla najbola rada. Nej zaman, ka so te generacije pune energije. Steri delamo za Slovence, bi nam dobro bilau vōnajt, kak bi leko zadobili ranč te generacije za slovenski gezik, slovenski gonč. Vej pa, če bi vse tej mlajši, mladi nōjcali porabsko slovensko rejč, bi nas spoj nej bolejl glava. Tau je dosta vrejndno, ka skur vsakšo športno društvo je nikak povezano s športoši v Sloveniji, etak se na leto večkrat leko srečajo, vkūper špilajo. Tau je ena najbaugša prilika za včenje slovenskoga gezika. Dobro je čūti tisto mladino, stera se takšnoga reda odpre, se spoznava, se padašiva v slovenkoj rejči, ali tiste, steri se bar trōjdijo nikak porazmeti. Nej pa tak, gda se steri v nemškoj rejči dela za važnoga, se z laumpi pa z rokami mantra, naj vō leko nika spravi, depa samo nemško. Tisto je zame tū fejs žalostno bilau, gda mi je eden futbolist, steri Slovence ma za sta-

riše, zatajo svojo narodnost, on je nikšan Slovenec nej, on je prej Vogrin. Takšnim mladim je rejsan škoda odti po Sloveniji v imeni porabski Slovencev, ka nam

dojda, depa za gnauk se štja ne najde, sto bi se vzeo za tau. Priznajmo, ka nejma leko delo. Ena najveksa vrejndnost njegovga dela je, ka Slovence majo redno pa

rejbne pejnaze, paziti, steri ekipi, gda, kam trbej špilati titi, poiskati partere v Sloveniji pa vrag vej, ka ma vse na brigi. Zatok pa pravi, ka bi rad bio, bi ma dobro spadnilo, če bi daubo več pomauči od domanji lidi. Zdjat tū majo v vesi tri ekipe, šaulsko, mladinsko pa odraslo. Tak čūtim, ka je najbola zadovolen s srejndno ekipov, steri so letos meli priliko titi v Ribnico na 25. srečanje slovenskih športnikov iz obmejnih dežel. Najbola ji je zatok sprvodo na srečanje, ka so prej tej zdaj tak dobri, ka morajo zmagati, morajo biti prvi. Najprvim so se špilali s Slovenci s Koroške, gvinili so, etak so se leko špilali za prvo mesto z domanjimi Ribničari. Kakoli, ka so zmagali na prvi tekmi, so njivi prejdni nej bili zadovolni z njimi. Li so njim davali tanače, gde, kak morajo ovak, gda do se špilali za prvo mesto. Gvūšno, ka njim trbej volo davati, ji napelavati, naj vsakši največ vō da iz sēbe. Na drugi tekmi je šlau za res(nico), tau so vsi čūtili.

Trener Tibi Tar pa Janžo, bi vejn tau nej vedla prajti, ka njima je menja, tak sta koncentrirala. Gnala sta mlajše, mujs morajo biti prvi. Gda so brsnili gole, Janžo je vse po lufti skako, oči so se ma pa skonzile od radosti. Samo, naj že konec bau! Pa tak je bilau, Slovence ma so zmagali. Ranč nej kakoli, 4:1! Od veselga so se vkūp prijali, vkūp zaprli, kak ena kapūsta. Vsi smo bili ponosni na nje. Na podelitvi nagrad so naši dobili pokal, za tau njim je ške gospa Magdalena Tovornik, državna sekretarka RS, posaba čestitala, stera je z lejpimi rečami pozdravila vse športnike toga srečanja.

Janžo tej mlajšom trno vōrdja, od tej čaka za par lejt, ka de Slovenska ves dobro odraslo ekipo mejla. Mlajši so s tri vesi, Sakalauvec, z Dolenjoga Senika pa z domanje vesi. Največ ji je Slovencev, tau je važno. Želim njim, naj dostakrat tak dobro špilajo, naj dosta golov brsnejo...

K. Fodor

ranč takšni delajo sramoto pa špot. Kak smo prišli tak daleč? Tau mi na vekoma pitanje ostane. Če se nazaj obrnem, mislim, ka je športno življenje v Slovenskoj vesi najbola bogato. Pri tejm največ trōjda ma Karči Dončec ali kak ga vsi poznamo Janžo. On se s športom spravla že trideset lejt. Kak pravi, zdaj ma že tū

velko športno igrišče, slačilnice, gde se prej razmetavajo, tuširajo. Njagva briga je, meti dobre trenere za ekipe, meti vse baugše futboliste, naj na vsakšo tekmo vtjup pride zavole futbolistov, naj majo, s tjem se pelati inan brsat, naj majo vsi normalni športni gvant pa cipale, poiskati vse več sponzorov, vtjūper sprajti pot-

Srečanje v Monoštru

Bilo je sobotno jutro, 23. junija, ko smo se v zgodnjih jutranjih urah odpeljali iz Postojne na dolgo pot med porabske Slovence. V Murski Soboti nas je sprejel znani kulturni delavec, ljubitelj Porabcev, g. Jože Vild. S svojo bogato besedo nam je opisoval pot po Goričkem do Šalovce in do mejnega prehoda Hodoš. Prišli smo v Porabje, kjer so okoli Monoštra slovenske vasi, ki so po daljnem 1920. letu ostale na Madžarskem.

V Monoštru smo se ustavili v kulturnem središču porabskih Slovencev. Lep Slovenski dom je tu, kjer imajo dobre možnosti za delovanje. Gledamo televizijske oddaje z Madžarske - zdaj smo pa tu med temi dobrimi ljudmi. Sprejeli sta nas urednica časopisa Porabje ga. Mari-

jana Sukič in predsednica upokojencev - Slovencev v Porabju ga. Irena Barber. V cerkvi in pred cerkvijo smo iz opisa spoznali, kako z zanosom in ljubeznijo razvijajo in ohranjajo materinščino. Poglobljajo pa tudi sodelovanje in širijo prijateljske vezi. Izvedeli smo, da so tu skromni, delovni in radoživi ljudje. Med kosilom smo doživeli prijetno presenečenje. Ljudske pevke v njihovi noši so nam ob spremljavi priznanega harmonikarja zapele stare lepe ljudske pesmi v njihovem narečju. Še naša pevka Jožica je stopila med nje in zapela eno prekmursko. Harmonikar in pevke so takoj spremljali melodijo in skupaj so „popevali“. G. Jože Vild pa je popestril to srečanje z lastno pesmijo o navezanosti

Prijetno presenečenje med kosilom: ljudske pevke s harmonikarjem Lacijem Korpičem

na rodno pokrajino: „Zazri se v ta naš lepi svet...“ Lepo je bilo. Prehitro je mineval čas.

Pot nas je vodila še v okolico - skozi Slovensko ves do Gornjega Senika. V cerkvi

sv. Janeza Krstnika je vtkan v stenski dekor slovenski napis: „Hvalite gospoda vsi narodi.“

V tej lepi panonski vasi smo se na pokopališču poklonili

spominu Janoša Kuharja in Jožefa Košiča, ki sta zapisana v zgodovini znamenitih Porabcev. In še obisk v najstarejši slovenski gostilni, kjer smo zapeli po naše. Tam blizu pa je bilo Martinje - mejni prehod, ki ga še urejajo. Morda pa nas bo takrat bližja pot pripeljala spet na Senik.

Lepo je bilo. Še so ostale lepote, ki bi jih radi videli. Stkali pa smo vez prijateljstva s Porabci. V imenu turističnega društva Postojna vabimo v naš kraj, kjer je lepota podzemlja Postojnske jame - svet kamna in vode. „Prijatelj, pridi, pridi k nam!“ Tako v pesmi g. Vild nam - mi pa vam.

Marija Tonkovič
Postojna

OD SLOVENIJE...

State Department kritičen tudi do Slovenije

Ameriški State Department v prvem letnem poročilu o nezakoniti svetovni trgovini z ljudmi omenja tudi Slovenijo. "Slovenija je tranzitna in tudi destinacijska država za trgovino z ljudmi. Večina žrtev je žensk, ki jih zaradi spolnega izkoriščanja prek Slovenije pripeljejo iz Ukrajine, Češke, Slovaške, Moldavije, Rusije, Romunije, Bolgarije v Italijo, Belgijo in Nizozemsko. Slovenska vlada še ne izpolnjuje minimalnih standardov, vendar si kljub pomanjkanju virov zelo prizadeva za boj proti nedovoljenemu trgovanju z ljudmi," je zapisano v delu poročila State Departmenta, ki se nanaša na Slovenijo.

Slovenski parlamentarci v BiH

Delegacija odbora DZ za zunanjo politiko pod vodstvom predsednika Jelka Kacina je bila na obisku v BiH. Predstavniki bosansko-hercegovega sveta ministrov in zunanjega ministrstva so v pogovorih poudarili dobre odnose in sodelovanje med državama ter izrazili interes za čimprejšnjo sklenitev dvostranskih sporazumov, odpravo vizumov za državljane BiH in ureditev statusa več deset tisoč bosanskih državljanov v Sloveniji.

Različni odločitvi Rihterjeve in Buta

Ministrstvo za kulturo je Rimokatoliškemu župništvu Bled sporočilo, da Blejski otok oz. nepremičnine na njem ni možno vrniti v naravi, kar je javnost presenetilo zlasti v luči odločitve kmetijskega ministrstva, da se nekaj več kot 8000 hektarjev gozdov in drugih zemljišč v območju Triglavskega narodnega parka v naravi vrne ljubljanski nadškofiji.

Različni odločitvi ministrstev za kulturo ter za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano glede vsebinsko podobnega vprašanja - vrnitve podržavljenega premoženja Cerkvi - oba resorona ministra utemeljujejeta na podlagi zakonov.

Seminar za porabske učitelje

Vejdndrik je najbolje vrauč den bijo na konci junija, gda nas je mali bus Zveze Slovencev vküppobrau pa

blaudili.

Gda smo se že približavali tej vasi - tau smo na zemljevidi vözračunali - smo vidli,

Tü smo že kauštali domanjo palinko.

odpelo prauti granici na Ho-doši. Bijo je 25. junioš - v Sloveniji svetek - 10. obletnica samostojnosti rosaga. Placa smo meli zavole, vej nas je pa samo sedem bilau: Atila, Brigita, Kati, Beata, David, Agi pa jaz. Kakkoli nam je vrauč bilau, zatok smo dobre volé bili, spoj pa gda se je Atila zgloso, ka tau prej *oltári miling* bau. Te njegve reči so gratale moto našoga seminarara, tau smo gučali, če se nam je kaj trno vidlo pa tau, če nam je kaj nej po vauli bilau.

Mladi študentje so na začetki pauti trno tijo bili, te smo ešče starejši mislili, ka gvüšno zatok, ka nas ne poznajo, dapa nej dugo trpalo, ka smo goraprišli, ka enoma, drugoma buma težko spadne, če mora kakšen dugši slovenski stavek iz sebe spraviti.

Na granici so se slovenski cariniki čüdivali, da smo jim pravli, ka demo v Šentanel. Leko, ka so oni tó nej vedli, gde je ta vasi? Cejlak zavgüšno smo mi tó nej znali, samo telko, ka je na Koroškom, nej daleč od avstrijske granice. Dapa zavüpalí smo se našomi šoferi Lacini, pa nas je rejsan tak pripelo do cilja, ka smo gnauk nej za-

ka je tau cejlak ovakšen svejt kak naš pri Rabi. Namesto ravnice so vsepovsedik viski bregauvge, na bregaj raztraušene iže, med ižami se krave pasejo.

Pri kmečkem turizmu Marín-Miler, gde smo spali, je nas počako Franček Lasbahr, predstojnik Zavoda za šolstvo v Slovenj Gradci, mi

smo pa z njim vred počakali našo lektorico Valerijo Perger, mimo stere smo nin pred Mariborom švignili. Med tejm cajtom je nam gazda prineso domanjo palinko, stero smo na začetki malo po strani gledali, ka je takšo čüdno zeleno farbo mejla, gda smo jo pa kauštali, smo gorprišli, ka nam šmejka. Pa ešče kak! Dapa zatok smo nej vüpalí repeto prositi, ka do si pa mislili od nas!

Valerija je za kakšne pau vöre tó pridrlönckala, do tistoga mau smo se mi že spoznali z lerancov, voditeljcov veške šaule, v steroj smo se cejli keden včli.

Po dobri večerji smo si razdelili sobe. Eni so fejest parbirali, steli so sami biti v sobi! Te so pa gorplačali! Drugi zranjek, gda smo na zajtrk šli, je naša Valerija že tam sejdlá pa trno snene oči mejla. Ona prej nikšo kratko pa visko postelo dobila, kak v kakšnom muzeji. Te pa cejlo nauč nej vüpala trdo zaspati, ka se je prej bo-

jala, če se v spanji obrne, dola s postale spadne. Dapa tau je pri naši gostitelj nej baja bila, včasín so ji drugi ižo dali, tak je te drugo nauč una tó globko spala. Tak kak mi drugi cejle noči. Če je pa v Šentaneli takšen blajženi mir! Ešče vejndrik fúči bole potima fúčkajo pa pisauvdje bole na raji lajajo kak pri nas. Kak če bi znali, ka v tau ves lidge pridejo počivat, ka tū iščejo mir, dober friški, čisti luft. Šentanel - steri je daubo svojo ime od zavetnika cerkve svetoga Danijela - je turistična ves, stera žive od turistov. Skurok pri vsakši iži vödavajo sobe, gostom ponidijo vse, ka doma pripauvajo. Naši gazdange so nam tó tak dobro küjali pa nam vse pripravljali, ka smo vsi par kil gorvzeli. Pa nej ka bi mislili, ka so meli gorvzeto kakšnoga mojstra küjara! Domanja vertinja nam je küjala, vert nam je pa gornoso. Mladi vert pa vertinja mata šest mlajšov, te starejše deklíne so že redno pomagale. Kakoli je cejla držina dugo gora bila, ka so meli dosta gostov (vendégek), smo nigdar nej vidli, ka bi lagve vole bili, vsigdar so nam vauščili kakšno lejpo rejč.

Zdaj pa malo o tom, zakoj smo ta šli. Vej smo pa mi nej bili pravi turisti, mi smo se včít šli! Vsakši zranek smo se napautili v šaulo, stera je zozidana malo više vesi na ednom brejgi. Tak vögleda kak ena lejpa družinska iža, istina ka mlajšov tó samo telko majo kak dvej-tri vekše družine. V prve štiri klase ojdí kakši dvajsti šaularov, včíta je dvej leranci. Dapa v tauj šauli majo vse, ka v ednoj šauli mora biti. Tak se pa te mlajši ne terejo v vekšo, varaško šaulo.

Prva kak smo v šaulo staučili, smo se obrnauili pa poglednili krajino. Nazaj sta se nam poklaunila dva viska bregauva, Uršlja gora

Najstarejši ram v vesi je več kak tristau lejst star. V njem ščejo muzej napraviti.

Matjaž spi

(hegy) pa Peca. Prpovejst pravi, ka v želaudci Pece spi vogrski krau Matjaž s svojimi sodaki, steri je gnauk bejšo pred sovražnikom. Naj bi se leko rejšo, se ma je gora oprla pa ga je skrila. Zdaj prej tam sedi pred enim stolom pa drejma. Da prej njegva keca tak duga bau, ka devetkrat kaulek do-segne sto, te naprej pride pa z njim vred pravica nazaj pride na Zemlau.

Depa če je pravica ali nej, mi smo vsakši den sedli v šaulske stolice pa se včili. O koroški literaturi (literaturi na Koroškem) je nam predavo profesor Andrej Makuc, o zgodovini pokrajine profesor Jože Potočnik, kak nūciti računalnik pri pouki, je nam pokazala profesorica Iva Potočnik, koroški dialekt je primerjala z našim gučom dr. Zinka Zorko. Od gospauida Tivadar smo se včili, kak trbej lepau »govoriti«. Najbole smo se bodjali od popejvanja, ka po pravici povedano edna leranca je nej med nami bila, pa ovak smo tō nej preveč dobri pesmarge v bandi bili. Dapa, gda sta naša pojba zaglednila, kakšna fejšt mlada leranca de nas popejvat včila, sta včasim volau dobila. Pa srečo smo tō meli, ranč te den popodneva sta včujprišla ešče dva »seminarista«, Marička pa Francek Mukič, o steraj vsikši zna, ka rada spejvata. Te smo pazatoken mali zborček vtjūprinesli. Istina, ka je Atila bole z očami spejvo kak z lampami. Pa kak je mali svejt. Pred vōrov smo se pogučavali pa je vōprišlo, ka je ta naša mlada leranca že bila v Porabji. Na lanjskom slovenskom plesi v Varaši je špilo tisti amsambel, v sterom je ona tistoga ipa spejvala.

Nejsmo se samo tistoga ipa včili, gda smo v šauli v stolicaj sejdlj. Dosta smo se navčili te tō, gda smo na izlete ojdli. V »domanjoj« vesi nas je kaulek pelala gospa Erika,

leranca v penziji, stera je od mladoga mau včila v tauj vesi. Od nje smo zvedli, ka smo

sta lidi mrlo zavolo kūge. Če smo se vō z vesi v druge kraje pelali, smo se vsigdar

Šaula je lejpa kak družinska hiša.

skurok na 700 m nadmorske višine, ka ves ma skurok 300 lidi pa tau tō, ka so tū že v 12. stoletji živeli lidgé. Iz tistoga časa je njini cerkveni tōren, zvonik tō. V tej vasici

pelali pod enim velikim železniškim maustom. Štoparjev maust so zozidali iz klesanoga kamna 1880. leta. Pa vejte, ka se je zgodilo z arhitektom (építész)? Prva

Zar za vasicov se dviga Peca, gde krau Matjaž spi.

so vsigdar živeli trdi Slovenci, steri so nej pistili, ka bi iz nji Nemce naredli. Pri tejm so jim pomagali njini župniki tō, med njimi gospauid Fran Ksaver Meško, steri je pet lejt slūž v tej fari, od l. 1901 do l. 1906. Med tejm časom je napiso tri knjige (Mir božji, Ob tihih večerih, Na Poljani). Njegov spominsko tablo na steni farofa smo si tō poglednili. Ranč tak kak kapejljico sv. Uršule zvūn vesi, stero so zozidali po tistim, ka je v krajini do-

kak je prvi cug pelo prej k tauga mausta, je z mausta dola v globočino skoč pa se je bujo. Zakoj? Zatok, ka se je bojo, ka maust ne zdrži, ka se vkūpsune. Srmak! Bar bi prvi cug počako! Potistim bi tō leko dolaskočo. Maust ešče zdaj stoji pa ešče zdaj veselo tōfkajo cugi po njem. Če mi tū v Porabji mislimo, ka je naš dialekt, naš domanj guč tak daleč od knjižne rejči, ka bi dale nej mogo biti, te bi vi mogli puslūšati tiste starejši lidi, steri so en

večer prišli k nam pa so nam pripovedjali v njinoj rejči, dialekti. Buma, trno smo mogli vūje opirati, če smo je steli razmeti. Šaularski mlajši so s pomočjauv lerence od starejši lidi vkūppobrali pripovejsti, zgodbice, je dojnapišali pa v knjičaj vōdali v domanjoj pa v knjižnoj rejči. Včasim mi je napamet prišlo, zakoj bi tau pri nas kakšna šaula nej naredla.

Najbole se nam je vidlo pri lidaj na Koroškem, kak spoštūvajo vse, ka majo. Leko so tau zidine, leko so tau lidje, steri so količak kaj storili za njini kraj, leko je tau narava. O vsem tem gučijo s takšno radostjo, s takšnim spoštovanjem, ka se je tau vrejčno navčiti od nji. Kak vse zgodovinske podatke od Frančka Lasbaheja, steri nas je vodo en cejli den po Koroškem. Telko letnic (évszám) pa adate je znu, ka smo najprvin mislili, ka je zgodovinar. Na konci je pa vōprišlo, ka je gezike študiro (nemščino, angleščino). Samo tau je nas ene mautilo, bantivalo, ka so ga eni naši nej trno steli poslūšati. Pa so se ešče grdo tō ponašali, ka so se naglas pogučavali. Tau sploj nemo pisala, ka v kakšnom geziki. Mene samo tau briga, ka do oni delali, če z nji - Baug ne daj - grata školnik ali leranca, pa do z njimi njini šaularge tō tak delali.

Zatok smo na konci, gda smo slobaud jemali, obečali, ka mo drugo leto bole skrb meli na tau, sto de išo na te seminar. Če je tau seminar za školnike pa lerance, te naj nji bau največ v skupini. Če je ešče kakšno prazno mesto, nej baja, če drugi tō dejo. Dapa morajo meti pravi odnos do slovenskoga gezika, spoštovanje in pravo čutenje. Če nej znanja, nej čutenja nemajo, te de nas pa leko sram pred predavatelji (előadók) in organizatori, kak nas je tau eni parkrat letos bilau.

M. Sukič

Posnetki: M. Sukič, B. Šoš

... DO MADŽARSKE

Izšel turistični vodnik

Pred kratkim je izšel Turistični vodnik območja ob Tromeji, ki ga je izdala Zveza za turizem na vasi Železne županije, denarno so ga podprle med drugim Državna slovenska samouprava, Zveza Slovencev na Madžarskem, mestna občina Monošter in tudi nekatere porabske občine.

Vodnik predstavlja širšo območje ob Tromeji. Ob Monostru in porabskih slovenskih vseh najdemo v njem tudi madžarske in nemške vasi v dolini Rabe.

Phare CBC - mali projekti

16. julija je Generalni konzulat v Monostru obiskala ga. Mihaela Logar, državna podsekretarka Ministrstva za gospodarstvo s svojimi sodelavci. Sestanka so se udeležili tudi predstavniki Agencije RS za regionalni razvoj ter regionalne razvojne agencije Mura oz. Regionalne pisarne Phare v Zalaegerszegu. Udeležence sestanka so seznanili z namenom madžarsko-slovenskega skupnega fonda za male projekte Phare CBC programa. Skupni fond (400 tisoč evrov) so ustanovili v podporo malim projektom s prekomernim učinkom. Razpis bo izšel jeseni 2001 (v mesecu septembru), nanj se lahko prijavijo neprofitne organizacije (samouprave, društva, zveze) iz županij Vas in Zala ter z območja Pomurja. Posamezni projekti se podpirajo od pet do petdeset tisoč evri. Lastni delež je na Madžarskem 10%, v Sloveniji 25%.

Programi, prireditve

- 27. julija bosta imeli predstevki krovnih organizacij - Državne slovenske samouprave in Zveze Slovencev - skupno sejo. Na dnevnem redu seje so skupne prireditve - prevzem milenijskega prapora za slovensko narodno skupnost (5. avgust) in srečanje porabskih Slovencev (25. in 26. avgust).

- Od 28. julija do 11. avgusta bo v Domžalah poletna šola slovenskega jezika, katere se bodo udeležile 4 porabske učke (Žuža Šulič, Etelka Dončec, Kata Čato in Alena Lukač).

Dosta so dali za cerkev

Dončec Istváné (Šantana Majčka) iz Sakalovec so gnauk svejta trno koražni ostati. Brezi nje se je meša nikdar nej začnila pa večernica tū nej. Zdaj pa so že

ušla do desete vöre. Zazran-koma sam pa že v petoj vöri pá gora stanila, ka te sam mejla čas se včiti."

• *Kak ste pa tau ladali, zazranka rano staniti, se včiti, te v šaulo titi, potistim pa do desete vöre delati?*

„Zaka bi pa nej ladala, vej sam pa ešča mlada bila, tau meni nika nej bilau. Ešče sam ranč šest lejt stara nej bijla pa sam že krave mogla pasti. Zazran-koma dvej vöri pa večer dvej vöri. Če sam malo prva domau prignala krave, sam fasisala. Večer pa pred devetoj vöri sam nej smejla domau prignati. Na tau

se tak dobro spominam, ka sam gnauk trno fasisala. Zatok ka sam krava zaplejla. Dja sam na štriki pasla, je gora staupila na štrik pa na cūgelj. Dja sam kričala oči, naj brž de, ka se krava buja, ka so oni tam paulek žetvo delali. Oče so prileteli, so kravo vörejšili pa so te ešče z menov kričali, ka zakoj ne vtegnem vō štrik pa lanc. Tak sam tak mala bila, ka sam kumar ladala s kravi pa itak sem dja kriva bila."

• *Te ste se špilati ranč nej mogli?*

„Kaj bi nej, za tau je zatok tū bijo cajt. Meli smo edno rdečo piknjasto labdo, s tistov smo se dosta špilali. Tistoga reda je ešče dosta mlajšov bilau, nej kak zdaj, ka nega mlajšov."

• *Kak je pa v šauli šlau?*

„Trno sam rada v šaulo ojdlā. Ka so na tablo gora napisali, ranč so nej končali pa sem že vejdlā, ka trbej prajti, takšno dobro pamet sam mejla. Če sam kaj trno dobro napravila, sam dobila deset pōngōnōv, te so pa drugi

čemerni bili, ka samo dja dobim. Dja bi se rada tadale včila, samo tistoga reda bi dosta pejnēz trbelo, pa mi smo nej meli."

• *Gda ste mlada dekla bili, kak je pa te šlau?*

„Trno je koražno bilau tū v Sakalovci. Dekle smo telko norije naprajle, ka tau nej istina. Gnauk eden večer, gda sva z edno padaškinjov domau šle od nitjac, tam par Židovi je bijo eden leseni maust, müve sve tisti maust raznok pobrale. Na, zdaj gda rano stari Žido gora stane, ka de s konji po lejs ušo, gleda pa pravi: Ka, niši Baug je maust razmeto pa zdaj edno foringo menja mam. On je mislo, ka so tau podje naprajli, kak bi pa podje, dekle. Te smo pa gnauk takšno naprajli, ka v ednom dvauri doste tikvi bilau. Vcuj k dveri smo bak djali, naj ne morejo dvere oprejtī, pa cejle tikvi sve vcuj znosile. Gda so rano dvera oprli, vse se je na nji obrnau. Tak ka dosti norije je bilau, zdaj pa več ne ladam."

• *Gde ste pa delali?*

„Dja sem od 51. leta nutra prišla v židano fabriko, tam sam delala. Doma sam pa rauže delala, dugo-dugo lejt pa vejnce."

Trno sam rada k meši ojdlā, dočas sam ladala. Zdaj bole doma zmolim raužen vej-nec, prvin sam pa molila furt v cirkvi. Ešče sam Bakara navčila moliti raužen ve-nec, ka je on nej vedo. Pa doste vse sam tjpila za cirkev: dvornikom gvant, dūhovniki sam tū kúpila gvant, vaze ka rauže nutre dejvajo, svejče pa trno doste vse sam dala na cirkev. Kak zdaj vidiš, tū vsakše fele molitvene knjige mam pa molim."

Na konci, gda smo si vse vōzgučali, so mi takšne lej-pe pesmi popejvali Mariška nēni, ka sam nikdar nej čula, med tistimi so bili sve-te pesmi pa druge tū.

Valerija Časar

Nikici Brumen v spomin (1929 - 2001)

Prav v času, ko na naših poljih v vsej svoji lepoti dozorevajo žita, je v bolezní dozorela tudi prof. Nikica Brumen, ravnateljica soboške knjižnice v pokouju. Nikičina smrt pomeni veliko izgubo za vse nas, ki smo z njo sodelovali, jo poznali in imeli radi, veliko izgubo pa pomeni tudi za naše knjižničarstvo - pomursko, porabsko in slovensko.

Rojena je bila 27. septembra 1929 v Murski Soboti, kjer je tudi odrasčala. Med odrasčanjem je kot 15-letna deklica doživela hudo preizkušnjo, saj je bila 17. oktobra 1944 skupaj z materjo in starejšo sestro preko Sombotela in Komároma odpeljana v nemško koncentracijsko taborišče Dachau, kasneje pa v Bergen Belsen, kjer ji je mati umrla. Materina smrt in pekel nacističnih taborišč sta deklici pustili določene posledice za vse življenje. Po končani gimnaziji v rojstnem kraju je na univerzi v Ljubljani študirala matematiko. Po koncu študija se je najprej zaposlila kot srednješolska profesorica na Gimnaziji Murska Sobota, nato pa 1. septembra 1957 kot bibliotekarka v študijski knjižnici Murska Sobota. Upokojila se je kot višja bibliotekarka in vodja Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti 6. novembra 1981. Umrla je v soboški bolnišnici v petek, 29. junija.

Če upoštevamo, da je zbiralā, pripravljala in obdelovala knjižno gradivo že pred odprtjem študijske knjižnice leta 1956, je v soboškem, pomurskem in porabskem knjižničarstvu bila ustvarjalno navzoča več kot četrto stoletja. Poleg tega, da je gradivo zbiralā, inventariziralā, strokovno obdelovalā, bdela nad njegovim hranjenjem, je bila v knjižnici tudi dolgo časa glavni informator, ravnateljica ter eden od začetnikov sodelovanja z madžarskimi knjižnicami v dobro porabskih Slovencev in prekmurskih Madžarov. Ob koncu svojega bibliotekarskega poslanstva je bila vodja Pokrajinske in študijske knjižnice v Kulturnem centru Murska Sobota. Kot taka je tudi dočakala svoj trdo zaslužení pokoj.

Pri njenem bibliotekarskem delu so jo posebej odlikovali natančnost, doslednost in red, k čemur je najbrž prispeval njen značaj kot tak, v precejšnji meri pa tudi njen osnovni poklic, ki si ga je pridobila s študijem. Red in doslednost pa je zahtevala tudi od svojih podrejenih, med katerimi je bila mnogim odlična mentorica. Poleg mentorstva, vodenja murskosoboške pokrajinske knjižnice, opravljanja osnovnega dela v njej, skrbi za razvoj pomurskega knjižničarstva, v katerem je nekaj časa vodila tudi Društvo bibliotekarjev Pomurja, ji je uspevalo to področje celo raziskovati in o njem pisati. Razen člankov s področja bibliotekarstva, ki jih je največ objavila v strokovni reviji "Knjižnica", je objavljala tudi tiste o tiskarnah, knjigarnah in papirnicah v Pomurju, pisala priložnostne sestavke ob različnih obletnicah pomembnih Slovencev in drugo, najpomembnejši njen dosežek pa pomeni bibliografija Pomurske založbe, ki je izšla v dveh knjigah, ter Bibliografija knjižne zbirke Mostovi iste založbe.

Nikice Brumen sicer fizično ne bo več med nami, ostal pa bo njen duh, njeno delo. Za to zadnje, za njeno bivanje med nami, za svetlobo, ki je ostala za njo v našem knjižničarstvu in ki naj nas živeče povezuje v dobrem, vrednem, strokovnem, ji moramo biti nadvse hvaležni!

Jože Vugrinec

Po dveji leti pá v matični domovini

Slovensko društvo v Budimpešti je po dveji leti pá organiziralo paut v Slovenijo, v matično domovino. Leta 1999 smo bili v Prekmurju, zdaj smo pa šli malo tādala do Maribora in Dravske doline na Koroškem. Ta paut je bila 7. in 8. julíša. Prvi den smo bili na romanji, drugi den pa na izleti.

Iz Pešte smo se napautili v soboto v sedmój vóri. Bili smo veseli, ka smo šče nej znali, ka nas čaka na granici. Šli smo po glavni cesti št. 8 do Csákánydoroszlóna, tam smo zavinauli na lejvo prauti Bajánsenye. Škoda, da je na vogrski meji ena držina mogla nazaj iti, ka sta dva malíva nej mejla dobro pravico. Zaman smo prajli, ka smo v Pešti pitali pa so prajli, ka leko dejo s tau pravico, graničarji so nej dopútili. Tak se je ta držina domau v Porabje napautila, dobro, da so stariške pa brat tam. Žau nam je bilau! Več kak eno vóro smo tú zamidili.

V Murški Soboti nas je čako g. Jože Vild, ki je bio naš vodič. Gospod Vild nam dosta pomaga pa nej samo nam. Vúpamo se, da ešče dugo leko računamo na njega. V Soboti smo malo nakípúvali takšne stvari, ka v Pešti nejga pa smo prvin v Porabji meli, tak dínsko melo, tikvino olje pa šče kaj drovnega. Potejm smo se napautili prauti Maribori na Štajersko. Med potjo pa nam je g. Vild pripovejdo o pokrajini, notri kazo varaše, dej smo se ta pelali. Sploj je vrauce bilau, ka se je bus segrejo na meji, veseli smo bili, gda smo prišli v Dijaški dom Maribor I. in smo se vóspakivali. Po večerji smo pa šli k sveti meši. V Maribori je bilau dosti lúdi na cesti, ka so bili „Mariborski dnevi“. Šli smo v škofijsko cerkev, v Slomško stolnico. Prišli smo do trga, steri je poimenovan po púšpeki Slomški. Tú na trgi stoji njegvi kip. V cerkvi nas

je čakalo velko presenečenje (meglepetés). Čako nas je in pozdravo stolni župnik dr. Stanislav Lipovšek. Vekšo pa je šče bilau presenečenje, gda so notri zvonili in se

Tú najdemo Slomškov spomenik, potejm njegov grob. V tej stolnici je molo Sveti Oče pred glavnim oltarom. Pri grobi Slomška smo molili pa spejvali. No, malo

se je za vsakšoga človeka zaimo, ranč tak stolni župnik in mladi stolni kaplan Marko Veršič, steri se zdaj vči prekmursko in že lepau zna. Pravo je, da de nam poma-

malo knjigo o zgodovini škofijske cirkve. Telko lejpega pa dobrega se rejdko zgodi z nami.

V soboto večer smo šče malo kaulak šli v Maribori, nisterni so ostali pa gledali nočni program mariborski dnevoj pa v polnoči ognjemet. Steri so pa bola trúdni bili, so šli domau počivat v dijaški dom.

V nedelo nas je tó čakala lejpa paut. Po Dravski dolini smo šli gor cejjak do Raven na Koroškem. Piknik smo držali gori pri Ivarčkom jezzeri. Kak smo šli gor, Drava je bila sploj knično zelena, zelene gaušče smo vidli v njej. Vidli smo sedem elektrarn pa lejpe male vesi. Bili smo na Poljani, gde je spomenik tistim, steri so spadnili v drugi bojni. Gospod Vild nam je pokazo veliko železno fabriko in notri pokazo vse znamenitosti te lejpe pokrajine. Kak je povedo, Slovenija ma vse, ravne žitne njive, berge, lejpe vode, kak so Drava, Sava, Soča in še morje. V najvejšoj vročini se leko s šiji vozi v snejgi v planinaj, za eno vóro, če se dol spisti na morje, se leko kaup na plava v morji.

Slovenci, steri živimo v Budimpešti, se šče zdaj spoznavamo z matično domovino. Gda smo bili doma v Porabji, smo šče nej trno v Slovenijo odli, ešče k žlati nej. Te smo pa daleč odišli, nejmo meli možnosti za tau. Dobro bi bilau kleti malo dale priti. Letos smo malo pejjnez meli prišparano, tau bi nej dojšlo, zatau nam je brž pomagala Zveza Slovencev na Madžarskem in nam je dala 200 gezero forintov. Vúpam se, ka se je vsakši dobro počúto. Zavallimo se vsem, steri so nam pomagali na tej pauti in nas lepau gori prijeli v Sloveniji.

Irena Pavlič
predsednica društva

Slovenci iz Budimpešte z gospaudom Vildom v Maribori.

je meša začnila, je s púšpekovo palico prišo pomožni škof dr. Jožef Smej in je meo sveto mešo v slovenskem maternem jeziki. Bili smo ganjeni (meghatottak), da takšen vólki človek, kak je púšpek, nam mešo slúži v našem prekmurskom-porabskom narečji. Takšna pozornost (figyelmeiség)! Evangelij je biu dvojejično, v slovenskom in madžarskom jeziki. Molili pa spejvali smo vkúper z lústvom, stero je bilau pri meši. Potejm nam je stolni župnik g. Lipovšek tapripovejdo življenje pa delo škofa Slomška, steroga je Sveti Oča leta 1999 posvečo za blajženoga. Gospod stolni župnik nam je notri pokazo škofovsko cerkev. Tú je že prej v 12. stoletji bila cerkev, vsigdar so jo pa tādala zidali. Púšpekijo je v Maribor preneso Anton Martin Slomšek, leta 1859 pa je ta cerkev gratala škofovska cerkev. Notri je šče več mali kapel.

se ešče bola moramo navčiti slovenske svete pesmi. Tú smo molili za pokojnoga Vidonja Karči bačina, vse to pod vodstvom gospe Ane Kozar.

Potejm smo bili pozvani na dvorišče škofije, gde nas je čakalo »gostúvanje«. Osvežilne pijače, radenska, dobno vino, sendviči, pokaraj. Jeli smo pa pili in se pogučavali. Pomožni škof g. Smej

go, če de trbela, pride sveto mešo držat v narečji. Sploj težki pa trúdni den smo meli, pot je duga bila, ali v Slomškovi stolnici smo friški gratali. Tak so nas fejs gora prijali, telko lúbeznosti, prijaznosti, toplaute smo dobili od njij, mi porabski Slovenci iz Budimpešte, ka smo se poslovlili s skunzami v očaj. Dobili smo svete keppe A.M. Slomška pa

V škofijski cerkvi z gospaudom namestnim škofom Jožefom Smejdom.

Krasno doživetje na Krasi

KD „Karla Štreklja“ Komen in Javni sklad RS za kulturne dejavnosti OI Sežana že tretje leto pripravljata Štrekljeve večere. Letos so pet takšni večerovi meli v vesi Kobjeglava z različnimi pevskimi skupinami. Cilj organizatorov s Štrekljevi večeri je, da bi se ne zgibila slovenska rejč, da bi se ohranila slovenska pesem, navade, šege. Radi bi pa vsebela spoznali, kakšno bogastvo majo Slovenci, steri živijo v drugi rosagaj. Etak je pred lejtami leko prišla porabska gledališka skupina Nindrik-Indrik v Škocjan, varaške ljudske pevke pa letos 15. pa 16. juliusa na Kobjglavo.

Ta ves leži na Krasi, 350 km daleč od Porabja, v bližini Sežane, gde je mejni prehod med Slovenijo pa Italijo. Zatok je pa leko bilau velko presenečenje, veselge za varaške ženske, ka so tak daleč leko odnesle lejpe domanje pesmi. Istino, ka so zatau večkrat redno mogle zaščitaci. Kakoli, ka je letos pa velka sôjča, nje je zatok dôjn prau dež, gda so se na dve kolaj potakale na probo. Depa tau se nika nej štelo, vejji je pa drgauc sonce tak kûrilo, ka so se skur vô zvožgale. Ena najbola prijazna, flajsna žena med njimi je ške gora na tau eno paut tak puna bila z višešnjimi brigami, ka ji je prauti dauma samo pri cinglencaj prišlo napamet, ka gnes vajo ma. No, vej je biciklin štja samo te vödavo, kak spiš, tak se je neso do Lipe, gde so že druge žene tak vadile kak angalge. Njiva mentorca Marija Rituper je pa zatok mejla velko bri-go, naj takšen program pripravi s svojimi ženami, steri ške za eno vöro nikomi ne pride vno. Tau je pa že mešterija!

15. juliusa, gda je Sveti Peter najbola kûrô z gabrovimi drvami, te smo spoznavali po douš tau čudovito lejpo matično domovino. Ta douga paut nam je skur štja kratka bila, telko vse smo meli za gledat, se za čudivat, ženske pa pogučavat vsefa-

dobro volauv gorapostavile k programi. Vidlo se nam je, ka so tej Štrekljevi večeri vanej na velkom dvauri, steri je kaulekvrat zaprejt z zidom pa s kamnato grajkov. Večer po šestoj vöri je dvor že zveškoma v senci biu, liki vročina je itak velka bila. Ta

dobro se je njima pošamerila pesem „Marica“, ka sta štja eno mogli popejvati. V programi se je čulo dvadvajsti pesmi. Med popejvanjem je Marija skaus mejla nika zanimivoga prajti. Vmes je gončala o Porabji, o skupini, nisterno pesem je malo

bistvu pri nas niso tuje, ampak jih nismo slišali. Danes marsikatera pesem je prvič prišla v naše uho in to je tista dragocenost, ki jo želimo dobiti s Štrekljevi večeri. Prepričan sem, da nam to uspeva. Naša želja je, da bi to čimbolje utrjevali in s tem spoznavali, kakšno bogastvo imajo naši Slovenci izven naše domovine.”

No, na večer toga lejpoga dneva so natakarge skurok v enom minuti napunili sto z različnimi dobrautami, stere so značilne na Krasi. Našoga maloga harmonikaša so natakarge tak nakarmili s pršutom (tau je vöposôjšana šonka), ka so ma že vüje začnile na dva tala stanjüvati. Vsebola se je truco, vsebola so ma naponjavali talejr. Eštja med spanjom ma je pred očami skako pršut. No, vej smo se mi drugi tû nika nej dali trucati.

Drügi den nas je pa gospaud Aleksander pelo na izlet po Krasi. V Sežani smo si poglednili velki botanični vrt, gde je posajeno mnaugorauz, drejv s cejloga sveta. Bili smo v Lipici tû, gde so rejsan najlepši, najčednejši konji. V kapejli se nam je pa duša pomirila, očistila, gda so ženske eno Marijino pesem zapopejvale. Gda smo se vönagledali, vönášetali, smo se pofriškali z mrlzim piraum pa sladoledom. Ženske so si prejšnji den toga nej smele privauščiti, kak bi pa popejvale zamuknjeno. Po obedom smo se posloveli od našoga gostitela pa z bogapomočjav napautili domau. Hvala organizatorom za krasno doživetje na Krasi! Nasvidenje v Porabji!

K. Fodor

le historije, zgodbe. Lejpa porabska rejč, kak je ške bogata pri tisti lidaj, steri go za istino majo za svojo materino rejč!

Ženske, stere gončijo samo porabsko narečje, so se vse leko zgončale s Slovenci, steri živijo daleč od nas, pri italijanski granici. Meni je bilau posebno doživetje, ka je tej ženam ške slučajno nej prišlo napamet, ka bi se nej v slovenskoj maternoj rejči pogučavale med seov. Pa tisto, gda so se baratšagoško, prijazno spoznavale, padašivale z vsejmi lidami, steri so se bliže steli spoznati s porabskimi lidami. Na Krasi živijo preveč prijazni lidge. Tak so nas gora prijali, ka mo se na tau navekoma spominali. Gvüšna sam pa, ka oni tû na našo skupino. Ženske, gda so se v najveščojici šest vör vönavozile, so kraj djale trôjd pa so se friško, z

malička ves je vödjala zase, ka so se stauci napunili z vsefale generacijami. Mentorca naše skupine Marija Rituper je začnila s tejm, ka je v imeni Zveze pa ljudski pevk s toplimi rečami pozdravila vse nauvzauche, posaba organizatore, naše gostitele. Program se je začno z lejpo pesmijo, stero je popejvo pa špilo na harmoniki Dejan, najmlajši pa najnovjši „porabski“ harmonikaš. Ženske so svoje pesmi popejvale na več variant. Gnauk so popejvale brezi spremljave, gnauk ji je sprvajala Marija, gnauk harmonikaš. Trno dobro je zvenelo, gda sta Marija pa Dejan popejvala vküper s spremljavo harmonike. Micka pa Annuš néni sta gvüšno nej dala valati svoji vöjam, gda sta čüli, ka je Marija notapokaža kak članici ženskega kvarteta Lacija Korpiča pa ji prosi za popejvat. Tak

predstavila vsebinsko, tû pa taum prajla kakšen dober vic tû. S tejm je prišla v takšen dober kontakt s publiko, ka je dve pesmi, kak povejmo „Deklica je po vodo šla“ cejli dvor vküper zapopejvo, večkrat pa samo melodijo. Na tau mi je pravo glavni organizator, gostitelj, Aleksander Peršolja: „Tudi mene je malo presenetila ta aktivnost publike. Moram poudariti, ta večer je bil vljuden večer, ki ga ne ustvari vsaka skupina. V tem primeru ga je vaša ustvarila in normalno, da so ljudje živeli s to skupino in predvsem s pesmijo. Tudi osebno vam lahko mirne duše odkrijem, da sem se zaljubil v vaš jezik. To je tak lep, arhaičen jezik. Moram tudi to povedati, da osebno sem srečen, kajti tu na Krasu smo se dejansko prvič srečali z ljudskimi pesmimi iz Porabja, ki v

Človeško življenje je dolgo služenje...

... mi je prajla v Varaši **Ana Kúrnyek Lábodi**.

- Ani, gda se človek s tebov sreča, se tak vidi, ka si napon vesela, nigdar se ne vidi na tebi, ka bi te brige mantrale. Rejsan si napon vesela?

„Nejsmo gnaki. Nej se je vrej-dno napon taužiti, človeki tak ne more nišče obernauti usodo (sors). Ka bi pa ge nej mejla probleme, nej istina. Našo življenje je – po mojem – edno dugo služenje. Nigdar ne moremo doj staniti, si po-čivati zatok, ka smo mi nej takšega reda živeli. Če je tau dobro ali lagvo, je žmetno povedati. Istina je, ka gestejo narodi pa ljudje, steri dosta baukše živijo od nas pa gestejo steri eške žmetnejše. Te pa človek se zmiri pa si samo eške nistarne lejta želej v zdravji zadobiti.“

- Ti si se pred nistarnimi lej-tami – gda si se oženila – iz Andovec es v Varaš znosila.

„Iz Andovec sam pa sam tam živela 22 lej. 1948. leta sam se narodila, sámo dejte sam bila v držini, ka je po mojem nej dobro. Stariške so me radi meli pa so se bojali zame. Gda sam prve štiri klase v šaulo ojdla, te je eške v Andovci šaula bila. Maloga zrasa sam bila pa nigdar ne pozabim, ka gda je velki snej spadno, so me oča ali mati na plečaj no-sili v šaulo. Gda sam malo zrasla, sam mogla dosta delati doma. Zemla, ka smo jo meli, je nas nej mogla tadržati, etak je oča v službo odo, müve z materjov sve pa doma na zemlej delale. Vse sve prijete, moško delo tü. Orale sve tü. Ge sam držala plüg, matije pa krave poganjala. Kosile sva tü. Stariške so me trnok nej pustili langati, depa z dekla-mi sam zatok večkrat vujšla na kakši bal v Števanovce ali na Varuš. Gnauk smo vnoči prejk gaušče sli domau z bala pa nas je skauz edna sova sprvajala. Tisto je tak djalo, kak če bi za nami stoj stapo. Mi smo buma pune lače meli, kumaj smo čakali, naj v ves pridemo. Samo smo te smeli nazaj gledati.“

Če si nazaj mislim na tista lej-ta, gda sam eške spoj mala bila pa sam v šaulo ojdla, sam dosta nevaule mejla z vogrski jezikom tü. Mi mali smo spoj malo vedli vogrski, etak smo pa tü pa tam gor plačali na tau. Gnauk je školnik nika to-mačo nam, smo samo polonje ali eške telko nej razmeli, etak smo se pa tak malo sme-jali. Školnik je pa nas etak pi-to: »Mit mosolyogtok, kislán-yok?« Mi smo pa tau rejč ka »mosolyogtok« tü nej razme-li, ge sam na priliko od te rejči mislila, ka prej ka perem »mo-sok«. Te nas je pa školnik v kaut postavo pa nas je sled-kaur domau pusto. Samo do-

ma je vöprišlo, ka zakoj smo bili nedužno nut zaprejtí.“

- Ge tak vej, ka si v svojom življenji največ v židanoj fab-riki delala, depa razmejš se k drugi »maštrijam« tü. Ka si vse delala?

„Ge sam se vönävčila za bau-tošico. Doma sam tri lejta bila v bauti pa v krčmej. Gnauk je bio eden bal, so se podje nika svadili pa so se tak začnili ko-vati, ka sam si kaj nej vedla začniti. Na srečo je v tistoj minuti nut staupo naš policaj pa je mir grato.“

Toga reda so prauto Jugosla-viji (Sloveniji) pri Hodoš-Ba-jánsenye oprli mejo. Naša držina v Búdinci ma rodbino,

etak so pa iz Búdinec, z Šalo-vec, z Dolene napona z mali-mi mopedi prišli prejk podje v našo krčmau. Navola je sa-mo tau bila, ka smo tistoga reda nej smeli vnoči oprejto držati krčmau. Podje so pa ra-di malo duže ostali.

Po tri lejta sam odišla v Kö-szeg delat, samo tam sam dobi-la delo. Po tistim sam se pa oženila, moj mauž je v Ritka-rovci bio sodak, žau že dve-j leta ne žive.“

- Tak vej, ka so tvoji sta-riške tü vse tam njali v Ando-vcaj pa so prišli es v Varaš za teov. Kakso se oni tujčutíli?

„V Andovcaj so več nej steli ostati, prišli so es. Sploj radi so bili v Varaši, kakoli ka so domau tü ojdli. Hišo smo do-ma odali, depa eške gnesden spoj rada dem ge tü v Ando-vce, kakoli ka že tam nikoga nejmam. Stariške so mi tü po-mrli, oča 89. mati pa 91. leta. Med tejm sam mejla držino, mam dva sina. Delala sam v židanoj fabriki 27 lej kak tkalka. Zatok sam pa rano le-ko šla v penzijo. Tau je pa sa-mo po ednom tali dobro bi-lau. Penzija je mala, iz toga ne moreš živeti. Etak pa od tiste-ga mau eške vsigdar delat odim. Bila sam kólnarca, v kúnji sam delala, zdaj pa tü vsakšo priliko poiškem, gde kaj leko prislužim. Kak sam že povedla, človek v svojoj življenji more skauz služiti.“

- Skurok med prvimi si bila, steri so nut staupili v druš-tvo porabski upokojencev.

„Samo sam vendrik gnauk naprajla tau, ka zavolo dela sam nej ušla na edno sreča-nje. Sploj mi je žau bilau pa sam si gor djala, ka tau ja več nigdar vö ne njam, zvün če bi betežna bila. Sploj dobro je, ka mamau tau društvo. Človek med lüdi dé, vse pozabi ka ga med kednom mantra, nistar-ne vöre je leko med svojimi. V svojom življenji oprvin mam priliko, ka malo po svejti tü leko odim. Sploj so lepi izleti, ka je mam. Spoznamo kraji-ne, lüdi, doma pa v Sloveniji pa kak sam že povedla, vse pozabimo, ka je nam v žive-nji lagvo. Samo naj nam zdra-vje služi.“

I. Barber

OTROŠKI

Vrag
pa paver

KOTIČEK

Nin na svejti je biu gnauk eden paver. V dolini je imeu en grünt pri lasej, steroga je ušo s kravami orat. Se mantra, švi-ca, vroče ma je. Malo stane pa počiva. Gnauk samo vidi, ka nakak stapa vö iz lasa prauti njemi. Gleda ga, gleda ga. Sto pa tau mora biti? Ja, vrag je pri-šo. Vrag ma pravi:

- Paver, ka pa ti delaš?
- Ge rogem, vejpa vidiš! – pravi paver.
- Ka 'š pa delo?
- Sejo.

- Ka 'š sejo?
- Ej pa že mi nika na pamet pri-de, vejš, ka prazno njivo neš-kem njati, ka škoda.
- Vejpa ti nikšni pavu ne dobiš, divjačina ti vse zej. Depa, če škeš, ge mo ti njivo skrb emo, pazo mo na njo cejlo leto, depa tak, če polonje pauva, povejmo spodjen kraj pauva, moj bau-de.
Dobro, pogodila ste se, rokau sta si dala! Rejsan, vrag skrb ma cejlo dugo leto na njivo, di-vjačina nika kvara nej naredla. Pride gesen. Paver ta de pa pavu doj poženja. Sildje do-mou odpela, vö zmlati. Doma ma pšenico. Vrag dé na drugi den pa nika nega na njivi gor.
- Ka je pa te tau? Ge sam zdaj nika nej daubo?

Ta dé k pavri pa se fejs kuri.
- Ja, ka pa ge vej, vej sva se pa tak pogo-dila, ka spaudjen pavu tvoj bau-de. Ej pa strništja tam maš,

tisto je spaudjen tau.

Vrag si brodi: »Rejsan, te paver istino ma!« Dé domau v lejs! Čakaj paver, ej ti drugo leto pa prideš! Vej te, te... Rejsan, drugo leto, srpto-lejt paver pa krave notri prega, dé na njivo, roge pa se mantra. Pride vrag.

- Ja, paver, tak zaman delaš. Če ti ge nemam skrb, tak nika ne dobiš.

Paver pa pravi:
- No, dobro, ej pa skrb mej...
- Ka boš pa sejo?

- Ej, vej pa nika si že zmislim. Pa sta se pogodila. Paver je krup-le posado. Prva sta se že zgučala, ka zdaj vrnji pavu baude vraga. Na dobro, krump-linge so ozrejli, paver vöpu-bare, krumpiče domau odnese, vrnji tau, nad tam ostane. Vrag dé pa gleda. Kruplinov nega, samo nad. Te pa dé do pavra pa pravi:

- Ka si pa zdaj z menov naredo? Vej pa nejmam nikanej. Kruple si domau odneso.

- Ja, kak sva se pa pogodila? Tak ka vrnji tau tvoj baude, nej? Tau je pa krumpiče nad.

Vrag se čemerí.
- Čakaj paver, ej ti ešče prideš na tau njivo, vej mo ge čed-nejši!

Tretjo leto pa dela paver pa se-ja.

- Ka boš pa sejo? – ga pita vrag.
- Vej pa že nika vözbodim. Pa-zo boš na mojo njivo?

- Ja, pazo mo. Dapa zdaj veš ka, vrnji pa spaudnji tau moj bau-de.

- Dobro! – je pravo paver. Domau de paver pa si brodi, ka vraga de zdaj on tu sejo. Ušo je pa je kukarčo posejo. Kukarča je ozrejila. Paver kukarčo doj pobere pa jo domau odpela. Vrag pride pa več nika ne naj-de, samo kukarčno bilde tam stogi. Dé k pavri pa etak pravi:
- Ka si pá z menov naredo? Zdaj pá nika nemam.

- Tak sva se pogodila, ka spo-djen pa vrnjen tau je tvoj, ej pa tam maš.

Vrag preklinja, strašno čeme-ren je pa pravi:

- Ge se tü na Zemlej ne bom s pavrami spravilo, ka so od vraga čednejši. Ušo mo nazaj v peku pa mo grejšnike mantrau.

Zbrala in
zapisala:
Judita
Kardoš

MLAŠEČI

KAUT

Vtjüper je lekejše

Od leta do leta menja lüstva žive v Andovci, zato ka starejši tapomirajo, mladi pa v drüge vasnice ali v Varaš odi-dejo. Trideset lejt se je hiša nej zidala v vesi. Zdaj tak vö-

»Müva z ženauv sva iz Sombotela prišla v Števanovec. Tü sva si najšla slüžbo. Pri samoupravi sva delala obadva pa tak sva dobila edno stanovanje. Zdaj že drügo

• *Kak se začne zidanje?*

»Najprvin človek računa, ka kelko pejnaz ma, kelko dobi za mlajše pa kelko mora gorazeti od banke. Če človek tak vidi, ka je tau vreda, ma ba-

deja, dočas ga stakurat trbej zdigniti. Ovak je najzmajnejšo delo bilau, gda smo fundamenta zemlau vökopali. Sreča, ka nam je iz vesi pa iz Števanovec dosta lüdi pomagalo.»

• *Kak velka iža baude?*

»Stautrideset kvadratni mejtarov de velka. Mlajši do vsakši svojo sobo meli, mi mammo edno pa tast pa tašča tó. Onadva ta poseba mela še kopalnico, künjo pa špajz.»

• *Dostakrat pravijo, ka je najbaukše, če mladi pa stari posaba živejo. Pri vas je tau ovak. Nej ka posaba živeje, liki vküper ižo zidate. Kak je tau?*

»Dja nje sploj rad mam. Oni so mena sploj dosta vse že pomagali pa mislim, ka eške bodo tü. Brezi nje bi tau zidanje nej mogli začniti. Oni so zatau odali svojo stanovanje. Brezi nji bi težko delali tü pri iži, zato ka oni majo skrb na mlajše tó. Ne vejim, ka bi mlajši pa mi delali brezi babice.»

• *Dostakrat se pelam gora pa dola, dapa zvekšoga samo vas vidim tü delati. Gde so mojstri?*

»Brezi mojstra, vse mi sami redimo. Dja sam se za tišlara

slüžbo mava obadva pa zato za stanovanje že tü več morava plačüvati. Zato smo si tak zmislili, ka te bola mo zidali pa na svoj ram poceramo te pejnaze pa nej na tašoga, steri nikdar nede naš. Velko srečo mammo, ka sta tast pa tašča svoj ram v Somboteli odala pa oni so si tü tak zmislili, ka z nami vred do tü v Andovci zidali. Brezi tisti pejnaz

gleda, ka se tau malo spremeni. Lani se je edna zozidala pa letos pä edno začnejo. Istino, ka eden gazda je nej iz naše vesi, dapa zato še itak baukše, kak če bi ves celjak vöpomrla. Prvin so mladi zato v Varaša zidali, ka so bola skrajnej bili k slüžbi. Te je eške malo autonov bilau pa autobus tó samo na rejdko odo. Zdaj pa že zato ne zidajo v vesi, ka nejga pejnaz. Bola starejša hiše obnavljajo. Malo nam je špajšno bilau, da si je edna mlada družina, **Péter Türi** pa njegva žena, tak zbrodila, ka de v Andovci zidala pa ka tam ške živet, gde je malo več kak deset iz.

• *Kak ti je tau napamat prišlo, ka te v Andovci zidali?*

bi nikdar nej mogli začniti zidati. Mena se ta andovska pokrajina sploj vidi pa tak vidim, ka ženej pa mlajšom tü. Tasti je sprvuga malo špajšno bilau, gda so iz Sombotela sé prišli, dapa zdaj se že njema tü sploj vidi.»

• *Cejla hiša iz lesa baude. Falejše je etak zidati ali zakoj ste si tak zmislili?*

»Falejše je nej, leko ka še dragše. Delo tü bola pomalek dé, kak če bi s cügлом zidali. Nam se je leseni ram vsigdar sploj vido pa sva si z ženauv tak zgučala, če va gnauk svejta zidala, te samo iz lesa. Drügo pa tau, ka baukšo izolacijo ma kak edan cüglasti ram.»

trivnost pa volau, po tistim se leko začne zidanje. Mi smo za tri mlajše dvamiliauna dvejstaudjezero dobili. Dapa tau je baja, ka te pejnaze ne dajo v roke, liki vsigdar samo telko, kak se iža zida. Najvekšo delo je do tejmamau tau bilau, ka smo vsakšefeje dovoljenje mogli prositi za ram, za vodau pa za elektriko. Te lejs, ka tü pri iži goraponücamo, sam vse dja podiro pa vözvozo iz gaušje. Dočas ka se na mesto

vövcijo pa zato se razmejim k tauma. Prvin kak bi vcujstano, zato sam tanače proso pa več leseni hiš sam pogledno. Tü pri nas cejla družina dela, od najmenjšoga do najvejšoga. Če drügo nej, te mi cvek v roke da pa tau je že tó velka pomauč.»

• *Te ste vi tak kak v ameriškom filmu „Petrocelli“, steri cejli ram sam gorazozido, nej?*

»Zatok nej. Če je stoj film gleda, te je leko vido, ka je Petrocelli tri leta skauz samoo fundament redo. Mi se zato novembra škemo notra spakivati, se je zasmejau Péter pa s klapačom velkoga vdaro na cvek.

K. Holec

Vinska juha / Vinska župa / Borleves

1 liter belega vina, 5 dl vode, 10 dkg cukra, 4 jajcine žučake, 2 žlici mele, cimet, citronsko lopinje.

Vino z vodaüv, s citrono in cimetom küjamo tačas, ka gorzavré. Žučake s cukrom na penasto zgraužamo. Na slejdnje cüdamo melo, gorpistimo s küjani vinom in k drügomi pomalek cüglegemo. Vmejs na flajnsni graužamo s partejpanco, tačas, ka malo gorzavré. Ponidimo v šalici, vrauče ali ladno.

Dober tek!

Hilda Čabai

Za smeji

Pri fotografiji

Zoli pa njegva žena Žofika sta etognauk v Varaš šla se doj djamat. Gda sta že na red prišla, Zoli etak pravi meštri: »Gospaud, gda te mojo ženo doj djamali pa ji povejte, naj

se malo zosmeje, te meni tau včasim povejte.»

Fotograf pa: »Pa zakoj bi vam tau trbelo vedeti?«

Zoli pa: »Sploj bi rad bio, vejte, že sam sploj dugo nej vido njau, ka bi se smejala.«

I. Barber

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtrek

Glavna in odgovorna urednica **Marijana Sukić**

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:

porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitektka Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urađa RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.